

Нові технології менеджменту знань у бібліотеках

Лобузін К. *Технології організації знань ресурсів у бібліотечно-інформаційній діяльності : монографія / Катерина Лобузін; відп. ред. О. С. Онищенко ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. — К. : НБУВ, 2012. — 252 с.*

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (НБУВ) нещодавно випустила вищезазвану монографію завіддлу програмно-технологічного забезпечення мережних ресурсів К. Лобузін, що розкриває теоретичні та практичні засади технології організації різноманітних електронних ресурсів у єдиний потужний комплекс, реально запроваджений останнім часом у найбільшій бібліотеці держави — НБУВ.

Актуальність запропонованої теми не викликає сумніву. Технократизація соціального розвитку, що характерна для сучасного світу, загострює проблему збереження гуманістичних цінностей та доступності широкого спектру інформації. У цьому контексті важливим є використання нових інформаційно-комунікаційних технологій для реалізації ролі бібліотек у збереженні історичної пам'яті людства, зафіксованої насамперед у документальних пам'ятках на різних носіях. Сьогодні бібліотеки активно опановують електронне середовище, сприяють ефективному використанню сучасних електронних документальних ресурсів. Для проведення повноцінних наукових досліджень важливим є надання доступу не тільки до поточної (сучасної) інформації, а також і до ретроспективних (історичних) інформаційних джерел. У монографії К. Лобузін розглянуто важливі питання організації інтелектуального доступу до комплексних бібліотечних інформаційних ресурсів, де в єдиному електронному середовищі представлена оперативна інформація та історико-культурне надбання суспільства.

Структура монографії є логічною і досить повно розкриває різні аспекти теми. Рецензоване видання складається з п'яти розділів (які додатково поділяються ще на кілька підрозділів), а саме: 1. Бібліотеки в системі соціальних комунікацій: розвиток наукових концепцій; 2. Управління знаннями: теоретичні засади та технологічні рішення; 3. Автоматизовані бібліотечні інформаційні системи: проблеми адаптації до сучасного інформаційного середовища; 4. Формування електронних інформаційних ресурсів бібліотек; 5. Розвиток онлайн-форм бібліотечно-інформаційної діяльності.

Основну увагу авторки зосереджено на дослідженні та виробленні науково-методичних та технологічних засад управління складним комплексом електронних інформаційних ресурсів наукової бібліотеки, реалізації її унікальної ролі у системі документальних комунікацій суспільства як посередника між інформацією, користувачем і знаннями. Запропоновані дослідницею науково-методичні основи створення бібліотечної бази знань на основі формування експертних метаданих бібліотечних документів створюють передумови для повноцінного керування та подальшого представлення нагромаджених у бібліотеках знань професійно підготовленим користувачам. Важливим аспектом монографії є також технологічні рішення, застосовані авторкою як керівником спеціалізованого підрозділу для організації інтегрованих електронних історико-культурних ресурсів, що увібрали різні документи фонду наукової бібліотеки: друковані матеріали, рукописи, архівні документи, ноти, карти, образотворчі матеріали, електронні та цифрові ресурси, інформаційні ресурси Інтернету.

В науковій монографії розкрито оригінальні рішення щодо організації роботи з базами даних книжкових пам'яток та архівних документів. На основі створення стандартизованої системи метаописів документальних об'єктів історико-

культурної спадщини (друкованих та неопублікованих) впроваджено ефективні інструменти управління та доступу до інтегрованих електронних інформаційних ресурсів рукописної та книжкової спадщини.

Як свідчить міжнародний досвід, представлення у глобальному інформаційному просторі інформації про наявність раритетних матеріалів у фондах значно розширює коло користувачів бібліотечних ресурсів. Тому спеціалістам бібліотечно-інформаційної сфери діяльності будуть корисними запропоновані науково-організаційні та технологічні підходи до формування фонду цифрових копій особливо цінних та унікальних документів із бібліотечних фондів, створення на його основі тематичних та персональних електронних колекцій національного надбання та наукової спадщини України. Важливою ланкою піднесення духовної культури суспільства є створювані бібліотеками онлайн-експертні бази знань з метаінформацією, яка розкриває інформаційні джерела для проведення наукових досліджень. У монографії висвітлено питання адаптації та інтеграції електронних каталогів, інших бібліографічних ресурсів та інформаційно-аналітичних продуктів бібліотек до сучасного інформаційного середовища. Серед інноваційних форм обслуговування запропоновано науково-методичні рішення організації баз даних електронних колекцій і виставок як інструментів розкриття бібліотечних фондів.

Особливо варто відзначити створення на базі обґрунтованих технологічних рішень інформаційного інтернет-ресурсу Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського "Історико-культурні фонди", в якому комплексно подана інформація про структуру спеціалізованих підрозділів бібліотеки, наукових співробітників та їхні публікації, напрями науково-дослідної та науково-методичної роботи, фонди, специфіку роботи читальних залів та послуги, що надаються користувачам, інформаційні ресурси (онлайн-каталоги і бази даних, електронні колекції та виставки). Подання інформації як єдиного середовища сприяє встановленню семантичних зв'язків між інформаційними об'єктами: від певних документів можна перейти до інформації про їхніх авторів та місце зберігання документа, від каталогів — до читальних залів, від електронних колекцій — до баз даних, від бібліографічних описів — до повних текстів та інформаційних довідок про видання, від електронних виставок — до структурних підрозділів і каталогів.

Монографія К. Лобузін, підготовлена на основі проведеного нею величезного комплексу практичної роботи і відповідного дослідження, показала, що сполучення традиційних бібліотечних технологій із сучасними можливостями інформаційно-комунікаційних засобів створюють перспективу в подоланні інформаційних бар'єрів (інформаційного перенавантаження, кризи управління інформаційними ресурсами, перешкод у просторі та часі, мовних бар'єрів) на шляху до ефективного отримання знань. Створюваний на основі застосування технологій управління знаннями єдиний бібліотечно-інформаційний простір дає користувачу змогу отримати з однієї точки доступу необхідну джерельну базу для вирішення наукових, творчих та практичних завдань, у той час як за допомогою традиційних засобів пошуку на це витрачалися дні та роки.

Впевнені, що книга К. Лобузін викличе зацікавленість спеціалістів і буде корисною для запровадження теоретичних напрацювань і набутого досвіду в інших установах.

*Галина Ковальчук,
завідувач відділу стародруків та рідкісних видань НБУВ,
доктор історичних наук*

Надійшла в редакцію 6 липня 2012 року